

PODATKOWA KSIĘGA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW

Przewodnik dla księgowych

Monika M. Brzostowska

PODATKOWA KSIĘGA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW

Przewodnik dla księgowych

Monika M. Brzostowska

Stan prawny na 7 lipca 2023 r.

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
----------------------------	----------

Rozdział 1

Podatkowa księga przychodów i rozchodów – informacje wstępne	11
1. Wprowadzenie	11
2. Obowiązek prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów	11
2.1. Kto jest zobowiązany do prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów?	11
2.2. Kiedy podmiot musi prowadzić księgi rachunkowe zamiast podatkowej księgi przychodów i rozchodów?	12
2.3. Kto nie musi prowadzić podatkowej księgi przychodów i rozchodów?	15
2.4. Prowadzenie podatkowej księgi przychodów i rozchodów przez biuro rachunkowe. Obowiązki podatnika	16

Rozdział 2

Obowiązki przy PKPiR	17
1. Kiedy zakładamy księgę?	17
2. Pojęcie działalności gospodarczej	17
3. Forma opodatkowania działalności gospodarczej. Opodatkowanie wspólników spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej	19
4. Zmiana formy opodatkowania – terminy	23
5. Działalność nierejestrowana	25
6. VAT a działalność nierejestrowana	26
7. Kasa fiskalna a działalność nierejestrowana	27
8. ZUS a działalność nierejestrowana	27

Rozdział 3

Podstawy ubezpieczeń	28
1. Wprowadzenie	28
2. Ulga na start	28

3. ZUS preferencyjny	29
4. Forma opodatkowania a składka na ubezpieczenie zdrowotne	30

Rozdział 4

Przychód w ramach działalności gospodarczej	32
1. Przychód z działalności gospodarczej	32
2. Moment powstania przychodu	36
3. Zaliczka w podatku dochodowym	36
4. Korekta przychodu	37
5. Zaliczka na kasie rejestrującej a przychód podatkowy	37
6. Refundacja	38
7. Nieodpłatne świadczenia a przychód podatkowy	40
8. Przychód ze sprzedaży środka trwałego	41
9. Różnice kursowe	42

Rozdział 5

Koszty w działalności gospodarczej	43
1. Pojęcie kosztu uzyskania przychodu	43
2. Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	47
3. Moment ujęcia kosztów uzyskania przychodu w księdze przychodów i rozchodów	53
4. Zaliczka a koszt uzyskania przychodów	54
5. Korekta kosztów uzyskania przychodów	54
6. Różnice kursowe	55
7. Odsetki od kredytu	56
8. Wartość pracy podatnika, małżonka podatnika i ich małoletnich dzieci	56
9. Wynagrodzenia. Umowa o pracę, zlecenie i dzieło	56
10. Składki ZUS od wynagrodzeń. Moment ujęcia w kosztach	56
11. Amortyzacja	57
12. Jednorazowa amortyzacja	58
13. Liniowa amortyzacja	59
14. Degresywna amortyzacja	60

Rozdział 6

Podstawy podatku od towarów i usług	61
1. Zwolnienia przedmiotowe	61
2. Zwolnienie podmiotowe	62
3. Rejestracja do VAT	63
4. Obowiązki podatnika VAT	69
5. JPK VAT	70
6. Kasa fiskalna	70
7. Zwolnienie podmiotowe – kasa fiskalna	71
8. Zwolnienie przedmiotowe z obowiązku ewidencjonowania	72

9. Podmioty mające obowiązek posiadania kasy fiskalnej	76
10. Zwrot za zakup kasy fiskalnej	78

Rozdział 7

Co może stanowić wpis w PKPiR?	82
1. Wprowadzenie	82
2. Dowód księgowy. Dowód wewnętrzny	82
3. Umowa	85
4. Faktura	86
5. Faktura VAT RR	87
6. Zestawienie sprzedaży	88
7. Faktura uproszczona	89
8. Specyfikacja. Księgowanie towarów przed otrzymaniem faktury. Księgowanie faktur otrzymanych z opóźnieniem	89

Rozdział 8

Zasady księgowania w PKPiR	91
1. Budowa podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Omówienie zasad księgowania	91
2. Kolumna 7	92
3. Kolumna 8	92
4. Kolumna 10	92
5. Kolumna 11	94
6. Kolumna 12	95
7. Kolumna 13	96
8. Rzetelność i niewadliwość podatkowej księgi przychodów i rozchodów	96
9. Korygowanie błędów	98
10. Ustalenie dochodu do opodatkowania na podstawie PKPiR	98

Rozdział 9

Spis z natury	100
1. Wycena towarów handlowych i materiałów podstawowych	100
2. Różnice remanentowe	100
3. Dodatnia różnica inwentaryzacyjna. Ujemna różnica inwentaryzacyjna	103

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. poz. 2544)	117
--	-----

WYKAZ SKRÓTÓW

- PKPiR – podatkowa księga przychodów i rozchodów
- rozporządzenie – rozporządzenie Ministra Finansów z 23.12.2019 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. poz. 2544)
- u.p.d.o.f. – ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2647 ze zm.)
- ustawa o VAT – ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2022 r. poz. 931 ze zm.)

Rozdział 1

PODATKOWA KSIĘGA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW – INFORMACJE WSTĘPNE

1. Wprowadzenie

Podatkowa księga przychodów i rozchodów to ewidencja, którą obowiązani są prowadzić przedsiębiorcy rozliczający się na podatku liniowym lub skali podatkowej. W konsekwencji większość jednoosobowych działalności gospodarczych oraz wspólników spółek cywilnych czy jawnych taką PKPiR musi mieć założoną. Podatkowa księga przychodów i rozchodów jest ewidencją, w której ujmuje się wszelkie zdarzenia gospodarcze danego okresu rozliczeniowego. Umożliwia to ustalenie w prawidłowy sposób zaliczek na podatek dochodowy, a w rezultacie – zobowiązania rocznego. Prowadzenie podatkowej księgi przychodów i rozchodów jest wszak jednym z najważniejszych obowiązków podatników podatku dochodowego od osób fizycznych.

2. Obowiązek prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów

2.1. Kto jest zobowiązany do prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów?

Stawiając pytania dotyczące PKPiR, każdorazowo należy opierać się na rozporządzeniu Ministra Finansów z 23.12.2019 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. poz. 2544). Akt ten bowiem określa sposób prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów, a w szczególności warunki, jakim powinna odpowiadać ta księga, oraz wyczerpujący zakres obowiązków związanych z jej prowadzeniem.

Podatkową księgę przychodów i rozchodów są obowiązane prowadzić:

- osoby fizyczne,
- przedsiębiorstwa w spadku,

- spółki cywilne osób fizycznych,
- spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku,
- spółki jawne osób fizycznych oraz
- spółki partnerskie.

Obowiązek prowadzenia księgi dotyczy również osób:

- 1) wykonujących działalność na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia, zawartych na podstawie odrębnych przepisów;
- 2) prowadzących działy specjalne produkcji rolnej, jeżeli osoby te zgłosiły zamiar prowadzenia tych ksiąg;
- 3) osób duchownych, które zrzekły się opłacania zryczałtowanego podatku dochodowego.

2.2. Kiedy podmiot musi prowadzić księgi rachunkowe zamiast podatkowej księgi przychodów i rozchodów?

Należy zwrócić uwagę, że prowadzenie PKPiR nie jest nieograniczone. W pewnym momencie podatnicy nie mogą prowadzić PKPiR, a są zobowiązani prowadzić księgi rachunkowe. Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych dotyczy osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych, spółek jawnych osób fizycznych oraz spółek partnerskich, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro.

Limit 2 000 000 euro przelicza się na walutę polską po średnim kursie ogłoszonym przez Narodowy Bank Polski, na pierwszy dzień roboczy października roku poprzedzającego rok obrotowy. Średni kurs euro ogłoszony przez NBP na dzień 3.10.2022 r. wynosił 4,8272 zł za 1 euro (tabela nr 191/A/NBP/2022). Limit przychodów za 2022 r., decydujący o prowadzeniu ksiąg rachunkowych w 2023 r., wynosi zatem: **2 000 000 euro × 4,8272 zł za 1 euro = 9 654 400 zł.**

Możliwa jest również dobrowolna rezygnacja z prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów na rzecz ksiąg rachunkowych. Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.) osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą z 5.07.2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz.U. z 2022 r. poz. 541 ze zm.) mogą stosować zasady rachunkowości określone ustawą również od początku następnego roku obrotowego, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy są niższe niż równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro. W tym przypadku podatnik infor-

muje o prowadzeniu ksiąg rachunkowych w zeznaniu rocznym PIT-36 lub PIT-36L składanym za rok podatkowy, w którym były prowadzone. Jeżeli księgi prowadziła spółka cywilna osób fizycznych, spółka jawna osób fizycznych lub spółka partnerska, informację składają wszyscy wspólnicy.

Podatnicy często zastanawiają się, jakie przychody są sumowane do limitu 2 000 000 euro. Zgodnie z art. 14 u.p.d.o.f. za przychody z działalności gospodarczej uważa się kwoty należne, choćby nie zostały faktycznie otrzymane, po wyłączeniu wartości zwróconych towarów, udzielonych bonifikat i skont. U podatników dokonujących sprzedaży towarów i usług opodatkowanych podatkiem od towarów i usług za przychód z tej sprzedaży uważa się przychód pomniejszony o należny podatek od towarów i usług. Niemniej jednak nie należy zapominać o tym, że do owej granicy kwotowej bierzemy również pod uwagę również przychody wyrażone w art. 14 ust. 2 u.p.d.o.f. (zob. rozdział 4).

Pani Janina prowadzi sklep obuwniczy. W roku 2022 otworzyła również sklep internetowy, a także prowadzi na kanale społecznościowym transmisje na żywo. Dzięki sprzedaży internetowej jej obroty z działalności gospodarczej znacznie wzrosły. W 2022 r. przychody netto ze sprzedaży towarów wyniosły 11 679 000 zł. Pani Janina od 1.01.2023 r. obowiązana jest prowadzić księgi rachunkowe, pomimo tego, że prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą.

Uwaga! Jednoosobowa działalność gospodarcza po przekroczeniu limitu 2 000 000 euro jest zobowiązana do prowadzenia od kolejnego roku ksiąg handlowych.

W przypadku obowiązku prowadzenia PKPiR tych podatników obowiązuje wzór księgi zgodnie z załącznikiem nr 1 rozporządzenia.

Tabela 1. Wzór księgi – załącznik 1

Lp.	Data zdarzenia gospodarczego	Nr dowodu księgowego	Kontrahent		Opis zdarzenia gospodarczego	Przychód						
			imię i na- zwisko (firma)	adres		wartość sprzedanych towarów i usług		pozostałe przychody		razem przychód (7 + 8)		
						zł	gr	zł	gr	zł	gr	
1	2	3	4	5	6	7		8		9		
					Suma strony							
					Przeniesienie z poprzedniej strony							
					Razem od początku roku							
Zakup towarów handlowych i materiałów wg cen zakupu	Koszty uboczne zakupu	Wydatki (koszty)	Koszty działalności badawczo- -rozwojowej, o których mowa w art. 26e ustawy o podatku dochodowym						Uwagi			
			wynagro- dzenia w gotówce i w naturze	pozostałe wydatki	razem wy- datki (12 +13)	opis kosztu		wartość				
								zł				gr
zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	16		17		
10	11	12	13	14	15							

Źródło: rozporządzenie Ministra Finansów z 23.12.2019 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. poz. 2544).